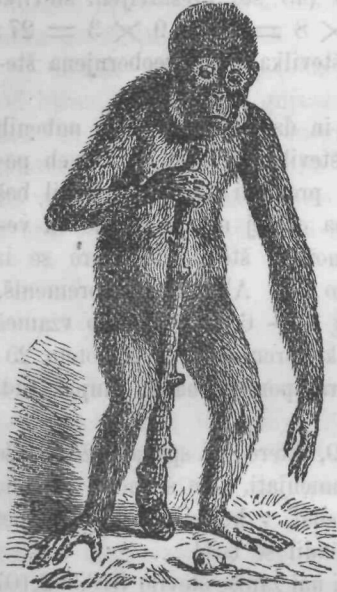

Prirodopisno - natoroznansko polje.

Opice.

Orang-utan.

Med vsemi živalmi, ki nam je našteva prirodopisje, so opice človeku, kar se tiče telesne njegove postave in obnaše, gotovo najbolj podobne. Ako je pa bolj natanko opazujemo, našli bomo vendar, da ta podobnost ni ravno tolika, kakor nekteri ljudje navadno mislijo. Opice so razun lica in dlaní po vsem životu kosmate. Glava je okroglasta kakor človečja, toda čelo je nizko in nazaj stlačeno, ustnice so ozke in tenke, nos je potlačen in čeljusti molé naprej, takó da je zares ves obraz le bolj živinski. Opice imajo štiri roke, to je 5 prostih in gibljivih perstov, med kterimi se palec z vsemi drugimi persti lahko sklepa, ter dela roko pripravno tudi za prijemanje. Toda s tem niso opice prav nič na boljšem od človeka; dasiravno se po drevji lahko spenjajo in plezajo, po zemlji vendar ne morejo po dvéh hoditi, ker sta zadnja dva uda ob enem tudi roki, ter nimata niti podplatov, niti péte, niti méč. Po ravnem se opice težavno in nerodno premikujejo, opirajo se na palico, ali pa po vseh štirih prav urno tekajo in skačejo. Nekatere opice imajo dolg rep, ki jim služi za peto rokó, ž njim se derzé za veje, na kterih se sim ter tje gugajo ali zibljejo. — Opice se štejejo med najživejše in najgibčnije sesavce. Kedar si iščejo živeža, niso ne za trenotek mirne, v eno mér se sučejo in gibljejo, da je je le veselje gledati. Jedó pa tudi vse, kar jim pod zobé pride. Sadje gomoljnice, korenstva, seménje, orehi, cvetje, listje in sočnate bilke, to je njihova poglavitna hrana, pa tudi nekatere žužke, sosebno mravlje, rade pobirajo; po gnejzdih izpirajo tičja jajca in še celó mlade ptice pohrustajo. V sužnosti zró vse in pijó tudi vino, žganje in druge vpijanljive pijače, ter se včasih prav do dobrega vpijanijo. Njih prava domovina so velikanski gozdi in sterne pečine v gorkih deželah Azije, Afrike in južne Amerike.

Izmed obilne verstí opic naj omenimo tukaj le bolj ob kratkem azijskega Orang-utana ali tako imenovanega divjega moža, ki je človeku še najbolj podoben. Kedar doraste, visok je čez 4 čevlje in po vsem životu z dolgimi rujavimi dlakami obrasen. Prednji tenki roki mu segate do pod kolen. Repa nima, pa tudi mošnjic nima v ustih, kakor je imajo

skoraj vse druge opice. Po ravnem prav nerodno hodi po zadnjih rokah, v prednji roki pa vzame palico, da se na njo opira. Azijski Orang-utan živi posamezen v velikih gozdih na otokih Borneo in Sumatra. Najrajše se plazi po drevesih, ki mu dajéjo sadje in listje za hrano. Ta opica je prav pohlevna in mirna žival; pred človekom ne beži, le kedar je v nevarnosti, brani se prav dobro s kamenjem in oklestki, ki je za ljudmi meče. V mladosti se pusti ukrotiti, privadi se človeka in se marsikaj nauči.

V našem merzlem in ostrem zraku Orang-utan ne živi nikoli dolgo. Kmalu dobi jetiko. Berž ko pride pod naše podnebje, postane žalosten in revež začne kašljati. Klaverno gleda pred sé; ko se odkašlja, sklene roke na bolne persi ter s prosečim glasom gleda po ljudéh, kakor bi od njih pomoči prosil. Malokteri preživi našo zimo.

Žirafa.

Žirafa (*Giraffe*, *Camelopardalis giráffa*) je v živalstvu znamenita in čudna žival. Glava je podobna konjskej in je nasajena na dolgem, s kratko grivo ozaljšanem, od strani nekoliko stisnjenem vratú. Na čelu ima dva nazaj vpognjena, 7 palcev dolga in s kožo obrasena roglja, ki jej pa nikoli ne izpadeta, kakor pri jelenih. Žirafa imá v zgornjej in spodnjej čeljusti kočnike, čekanov ali skranjekov nima, prednje zobé ima le v spodnjej čeljusti. Gorna ustna jej moli čez spodnjo. Jezik ima dolg, oster in s terdimi bradovicami posut. Ušesi ste 9 palcev dolgi in špičasti. Na nogah ima razklane parklje kakor goveda. Šest čevljev dolgi vrat jo dela za najvišjo čveteronogo žival, kajti od prednjih parkljev do verh glave meri 18—19 čevljev. Rep je na koncu čopast in blizo 2 čevlja dolg. Truplo je pokrito s kratko, rumeno-belkasto dlako, ki je posuta s kerpastimi lisami, kar jo posebno lepo in veličastno dela. V prednjem delu života je močnejša in visokejša; zató jej pa tudi herbet od pleč nekako stermo visí proti čopastemu repu. Nogé ima tenke.

Žirafa živi po planjavah srednje in južne Afrike in še le v novejšej dobi so jo v Evropi natanko popisali, dasiravno je bila že starim Rimljanom znana. Julij Cezar je prvi živo žirafa pripeljal v gledališče, kjer se je rimskemu ljudstvu razkazovala. Pozneje so jo pripeljali v Carigrad in nasled tudi v naše cesarstvo.

Ker ljudjé žirafe poprej niso poznali, pa je njena podoba tudi zares čudna in znamenita, začeli si so o njej pripovedovati različne stvari. Tako so na priliko rekli, da ima žirafa previsoke prednje nogé, pa da mora na zemljo poklekiniti ali vsaj prednji nogi navskriž djati, kedar se pase, sicer ne doseže trave z gobcem. Toda vse to ni res. Žirafa sklone glavo enako drugim živalim in seže ž njo do tal, kedar se pase. Verhi tega ima še to prednost, da zarad dolgega vratú in visokih prednjih nog toliko laglje doseže listje in berstje iz visokega germovja in dreves, ktero prav rada objeda. Pri jedi jej prav dobro služi njen ostrí in gibljivi jezik, ktereга daleč lahko iztegne, da ž njim rastline poprijema kakor z rokó, in je takó maši v usta.

V hoji je žirafa nevkretna in omahovalna; a to zategadelj, ker se zarad teže v prednjem životu ne more pognati naprej, zató pa verže vrat nazaj ter si na ta način zljajša prednji nogi, da skoči ž njima za en korak naprej, ob enem pa zopet zažene vrat naprej in se požene tudi z zadnjima nogama. Po tem takem je razvidno, da žirafa prav za prav ne dirja, ampak skače, a to zeló hitro in naglo, ker z vsakim skokom pride 10 do 12 čevljev naprej. Pri tem čudnem in smešnem skakanji se jej v eno mér ziblje dolgi vrat nazaj in naprej. — Žirafa se rada vleže in počiva a to zategadelj, ker se šteje med preživače in povžite rastline rada v miru prebavlja in prežekuje.

Sploh je žirafa mirna in krotka žival, živi rada v družbi, a nikoli ne v velikih, ampak le v majhnih tropah, k večemu kakih 8 do 10 skupaj. Lovci so jih videli tudi po 40 skupaj v enem tropu, al odkar so je začeli ljudjé zarad lepe kožuhovine neusmiljeno preganjati in loviti, pomeknile so se te živali bolj proti sredini Afrike in jih je tudi čedalje manj.

Mlada žirafa se udomáci in postane krotka kakor krava ali ovca. V živež jej pokladajo mleko, turšico in ječmen, posebno pa rada jé kruh in sadje. Stare žirafe se ne dajo udomaçiti in so vjete zeló neporedne in hudobne. Lov na te živali je neki prav težaven in lovci dostikrat po cele tedne za njimi hodijo, preden je najdejo. Pri nas v Evropi žirafam podnebje ne ugaja; tú ne živé dolgo, bolehajo in kmalu poginejo.

Čeravno so žirafe krotke, pohlevne in boječé živali, ki pred človekom rade bežé, vendar se v nevarnosti in sili prav spretno branijo z zadnjima nogama, v kterih imajo čestokrat tako moč, da celó leva in druge enake živali na tla pobijejo. — Žirafino meso je neki prav tečno in okusno, posebno od mladih žiraf. Koža se vporabi za usnje in jerhovino, pa tudi iz parkljev se narejajo mnogoverstne posode in druge koristne reči.

Žirafa je po tem takem koristna žival ter vredna, da se udomáci in pridno oskerbljuje.

